

Legum servi sumus
ut liberi esse possimus.¹

Цицерон

Батькам, цю, всі попередні й усі наступні

Пролог

Йоанна Хилка увійшла до кімнати побачень і сіла навпроти свого клієнта. Якусь мить дивилася на нього мовчки, міркуючи про кару, що йому загрожувала.

Довічне ув'язнення з можливістю умовного звільнення через двадцять п'ять літ.

Це звучало недобре. Щиро кажучи, діагноз невиліковної хвороби був би кращим. Година в тюремній камері — це вже чимало, але все життя? Якби у польському правопорядку досі функціонувала інституція смертної кари, цей чоловік стояв би вже під шибеницею. І, либонь, був би за це вдячним.

Хилка пильно до нього придивлялася, намагаючись оцінити, з ким має справу. Перші зустрічі завжди складні — звинувачені через своє становище не довіряють правникам, принаймні доти, доки не зблисне іскра надії, що захисник справді зробить усе можливе, аби витягти їх з болота, куди вони втрапили.

Заходячи до кімнати побачень, Йоанна була готова до найгіршого.

Та все ж не здогадувалася, що буде настільки погано. Вона вже захищала соціо-, психо- та інших -патів, але ніколи досі їй не траплявся жоден, котрий справляв би таке тривожне враження.

— Як бачу, ти геть не безневинне дитя, — мовила вона, переглядаючи розкладені на столі документи.

Проти нього висунуте звинувачення за сто сорок восьмою статтею, другий параграф — убивство з особливою жорстокістю. І якщо Хилка могла б колись погодитися з буквальним звучанням припису, то саме у цьому випадку.

¹ Мусимо бути рабами закону, щоби стати вільними (лат.).

Хоча, може, адекватнішим був би запис «з особливою жорстокістю і винятковим цинізмом».

Замість відповіді винуватець дивився на металеву поверхню столика.

Тільки через хвилину повільно здійняв погляд. Коли зазирнув Йоанні в очі, їй здалося, що на неї споглядає зло у чистій подобі.

Був винний, як оцет. Без двох слів.

— Чого ти хочеш досягти? — спитала вона, відсуваючи папери.

Знову тиша.

— Здогадуюся, що не встановлення невинуватості чи зменшення кари, бо тоді ти хоч трохи постарався б.

Він і далі не відповідав.

— Ти взагалі мене чуєш?

— Чую.

Щось у його голосі викликало тривогу. Хилка почувалася так, наче хтось дряпав їй по душі зазубреними нігтями.

А все-таки вона раділа, що чоловік нарешті озвався.

— Знаєш, скільки коштує година моєї праці?

— Не сумніваюся, що більше, ніж вартує.

Лише тепер він надовше зупинився поглядом на її обличчі.

Йоанна відчула, як її обливає гаряча хвиля.

— Але тобі це байдуже, — зауважила вона. — Усі рахунки оплачує таточко, правда?

Він не відповів.

Його батько офіційно був шанованим бізнесменом і жорстким гравцем на господарській арені. Натомість у приватному житті — пияком, який не знав, коли зупинитися. Лише завдяки Хилці досі не втрапив під суд за низку сексуальних розваг із дівчатами, які перетинали російсько-польський кордон у мазурських лісах.

— Либонь, пишається тобою, — додала вона.

— Неодмінно.

— Батько зрікся тебе перед камерами щонайменше п'яти телеканалів. А все-таки оплачує твій захист. Чому ми гаємо

час? Ти хочеш таким чином дати йому щигля по носі? Слабо, чоловіче... слабо.

Їй відповіла тиша. Юристка усвідомила, що такими дешевими прийомами не змусить його говорити.

Іншими, зрештою, теж ні. Виродок, який убив молоду дівчину та її хлопця, а потім десять днів просидів у приміщенні з трупами, був відпорним на маніпуляції.

Не в тому річ, що в нього сильна психіка. Він жив у власному світі, де конвенційні методи не діяли.

— Добре, закінчимо цю херню, — врешті-решт запропонувала Йоанна.

— Вона одностороння.

Йоанна проковтнула слину.

— Чого ти від мене очікуєш? — спитала вона, переплітаючи пальці на столі. Трохи висунула голову в його бік, аби показати, що не має жодних побоювань. — Як ти знаєш, я тут, щоб виконати певну роботу. І тільки від тебе залежить, якою дорогою ми підемо.

— Виконай роботу під столом, — сказав він, відкидаючись назад і опускаючи погляд на власну промежину.

Це не надто її здивувало. Практика у сфері кримінального права в'язалася зі систематичним вислуховуванням сексуальних альязій різного ґатунку. Кажуть, наче прокурорки мусять бути товстошкірими, щоб день у день оглядати напіврозкладені останки, але, на думку Хилки, справді гівняною є робота адвокаток. Нема жодної проблеми в тому, щоби побачити труп, піти додому й забути. Досить відкоркувати добре вино і залляти ці спогади. З власного досвіду знала, що коли звинувачений плює на свою захисницю або починає мастурбувати, дивлячись просто їй в очі, таке нелегко стерти з пам'яті. Крім того, доводилося вислуховувати найвигадливіші синоніми до слів «пеніс», «вульва» і «сексуальна близькість». А на завтра повертатися до того ж чолов'яги й усміхатися від вуха до вуха. Бо, врешті-решт, це її клієнт.

— Як піде так далі, то це ти виконуватимеш роботу під столом, — озвалася вона за мить. — Я чула, що на Білоленці чимало таких, хто охоче тобою займеться.

Він мовчав. Цей аргумент теж його не пройняв.

— Не хочеш розповісти, чому ти їх убив?

Йоанна вхопилася за останню рятівну соломинку. Всі психопати любили вихвалитися своїми діяннями і приписувати їм друге дно. Цей, однак, далі просто дивився на неї.

— Ти, либонь, оскаженів, еге ж? — спитала вона, щиглем вибиваючи з пачки цигарку. Обернула її до звинуваченого.

— Знаєш, що газетярі досі шукають мотив? Кружляють лише чисті здогади. Прокуратура нічого не має, про поліцію й не згадаю. Твій батько запевняє, що не знає цих людей. Тебе з ними ніщо не пов'язувало, — вона зробила паузу. — Ніщо, крім твоїх відбитків пальців на знаряддях злочину та біологічних слідів на тілах.

Коли Йоанна висловилася у множині, її пройняло морозом. Зазвичай убивці використовували один вид зброї: якщо кололи, то їм рідко траплялося зробити миттєву перерву і змінити ніж. Якщо душили, не залишали жертви на кілька хвилин, щоб вона могла трохи послабити пута, а тоді не верталися і не били їй молотком у трахею.

Але в цьому випадку так і було.

Убивця навпереміну душив, колов, трощив і бив свої жертви. Це не мало нічого спільного з тортурами — на думку патологів, кожне з цих діянь мало відібрати у нещасних життя. Проте кат кілька разів робив перерву в останню мить, наче роздумав... наче був невдоволений наслідком і прагнув чогось більшого.

— Ти довбаний психопат.

— Без сумніву.

Хилка знала, що сьогодні нічого вже не досягне. Тільки час міг розв'язати звинуваченому язика. Йому слід спокійно посидіти в попередньому ув'язненні, трохи обміркувати свою паршиву долю, а тоді... ні, на жодну метаморфозу вона не розраховувала. Такі, як він, співпрацювали з адвокатом лише з двох причин: або пишалися своїми здобутками і хотіли допомоги в їхньому розголосі, або прагнули виправдання, щоб вийти і вбивати знову.

На лихо, її завданням було призвести до другої можливості.

Розділ 1

1

Молодий чоловік стояв під адмінбудівлею «Скайлайт», водячи очима по зашкленому фасаді. Ковтнув лате, яке хвилиною раніше взяв зі собою у «Кофіхевені». Тоді затягнувся цигаркою, п'ятою за годину, якщо він не збився з ліку.

Кордіан пам'ятав, як ця незабудована територія навпроти Палацу культури лякала пусткою і була наочним доказом даремної витрати місця в самому серці Варшави. Тепер до адмінбудівлі, що тут стояла, тяглися найбільші польські та міжнародні фірми, — кожна прагнула мати резиденцію біля торгового центру, крізь який щодня проходили тисячі людей. Однією з цих корпорацій була юридична канцелярія, де Кордіан Оринський мав сьогодні розпочати аплікацію¹.

Канцелярія «Железний і МакВей» виникла як командитне товариство, плід польсько-британського співробітництва. Як це зазвичай буває, кілька інших фірм мусили припинити існування, щоб ця зайняла своє місце на двадцять першому поверсі адмінбудівлі «Скайлайт».

Від якогось часу вона не сходила з п'єдесталу рейтингів — зазвичай містилася відразу ж за «Дентонсом» та «Доманським, Закжевським, Палінкою». Згідно зі загальною

¹ У польській юридичній системі підготовча практика для набуття юридичної професії.

думкою, тут діяли найвищі стандарти, а власники вже потирали руки, збираючись наступного року детронізувати решту варшавських корпорацій.

Канцелярія мала філії у десяти інших воєводських містах, а число співробітників-юристів значно перевищувало сотню. Перш ніж переступити поріг адмінбудівлі «Скайлайт», кожен щасливець-аплікант¹ мав бути поінформований про ці факти... а додатково отримати брошуру про те, як працювати дванадцять годин на добу й не узалежнитися від амфетаміну чи інших допоміжних речовин.

Правду кажучи, Кордіанові не була потрібна така друкована інформація. Чудово усвідомлював, з чим пов'язана ця робота. Допивши лате і допаливши цигарку, він увійде в геть інший світ. Жорстокий, брудний і небезпечний. Світ маніпуляцій, багатомільйонних грошових махінацій та інших шахрайств.

Оце й усе, коли йдеться про теорію.

На практиці він сподівався отримати скирту старих документів, зачинитися в якійсь комірчині, а тоді впродовж кількох годин вдихати архівну куряву.

А все ж не міг дочекатися початку своєї професійної пригоди.

— Тут не смородять, — долинув з-за його спини жіночий голос.

— Прощу? — спитав він, обертаючись.

— Я сказала, що тут не смородять, — повторила жінка десь сорокалітнього віку, яку Кордіан мимоволі оцінив поглядом. Дуже приталений жакет і обтисла спідниця не допомагали відвести від неї зір.

— Я не бачив заборони, — відповів він.

— У тебе під носом.

¹ *Аплікант* — у польській правовій системі випускник юридичного відділення, котрий відбуває аплікацію, після якої може виконувати якусь із юридичних професій. Окрім того, це перший, найнижчий юридичний ступінь.

Хлопцеві на подив, незнайомка витягла пачку «Мальборо» і запалила. З насолодою затяглася, тоді випустила дим у його бік. Оринський на мить замислився, чи не опинився він десь поблизу психіатричної клініки.

— Щось маєш проти? — спитала вона.

— Що ви...

— Куди ти йдеш? — перебила жінка. — Не сереш під себе, тож... чекай, не кажи, хай я подумаю. Напевне, жодна поважна фірма не входить до гри. Може, до тих паталах з ізоляційних матеріалів? Чи ні, знаю... — Вона знову глибоко затяглася, дивлячись на нижні поверхи будівлі. — Ти новий практикант у посольстві Арабських Еміратів.

Кордіан мовчав.

— *Аллагу акбар?* — додала жінка, для порозуміння кивнувши головою.

— Тут щось таке є? — приголомшено спитав він.

— Ага, — притакнула вона, тоді насупила брови. — То, може, ЕКФ¹?

— Ні, «Железний і МакВей».

Намагався приховати гордість у голосі, але завдання було понад його сили.

Жінка спершу широко усміхнулася, а тоді благоговійно кивнула головою.

За мить Кордіан усвідомив, що усмішка поблажлива, а співрозмовниця, найімовірніше, працює в канцелярії.

Коли ж зорієнтувався, що жінка дивиться на нього співчутливо, впевнився — так воно і є.

Сорочка відразу ж прилипла йому до спини, хоча температура не була вищою за кільканадцять градусів.

— Бери те своє молочко й пішли, — наказала юристка, спідлоба дивлячись на лате, над яким здіймалася пара. Кордіан міг лише тішитися, що не обрав мокко з білим шоколадом, яке спокушало його найбільше. Якогога швидше

¹ *Électricité de France* — Електроенергетична компанія Франції.

погасив цигарку під подошвою новопридбаного черевика і рушив за жінкою.

Вони у ніяковому мовчанні піднялися ліфтом на двадцять перший поверх. Кордіан не розпочинав розмови. Не сумнівався, що це тільки погіршило б перше враження.

Вийшовши з кабіни, він полегшено зітхнув і пробігся поглядом по вузькому коридору. Довгий ряд табличок з іменами, прізвищами та функціями працівників канцелярії «Железний і МакВей» інформував, що Кордіан прибув на місце. Стартова смуга кар'єри, — подумав він.

— Тебе вже прийняли?

— Прощу? — випалив він. — Так, так, мене прийнято. Я розмовляв з паном Железним. Проходжу аплікацію при варшавській палаті і...

— Здогадуюся, що ти не з Гданська приїхав, — відбуркнула юристка, зупинившись біля дверей із золотою табличкою, на якій виднівся напис: «Йоанна Хилка. Senior Associate¹».

— Знаєш, що робити?

— Так, прошу пані, — відповів Оринський, так улесливо, що мав охоту сам собі дати ляпаса. — Себто... ні, не особливо.

— То так чи ні? — спитала вона, крутячи головою. — Йдеш до приймальні, от туди. — Показала напрямок. — Береш у Анки талон на курву і кульку, а тоді йдеш до...

— Даруйте... Що беру? — спитав Кордіан. Недочув він чи що? Наче ні, але в жінки була така траурна гримаса, що, може, все-таки...

— Талон на курву і кульку, — повторила вона, відчиняючи двері до свого кабінету. — Це така наша традиція для новачків. Дістаєш рульку паперу і кладеш на стіл. Як щось піде не так і тебе чекатиме скандал, прибуде твій опікун і реалізує талон на курву. Коли ж заслужиш якийсь бонус, монетизує тобі талон на кульку. Вкумекав?

¹ Старший співник (англ.).

Він нічого не вкумекав. Мали бути найвищі стандарти, мода як із нью-йоркської канцелярії чи просто зі серіалу «Suits»¹. Тим часом перед ним постала абсурдніша версія «Boston Legal»². На таке Кордіан не записувався.

— Вкумекав, — підтакнув він.

— То збирай сраку в жменю і йди до приймальні, — порадила Йоанна, входячи до свого кабінету. — А тоді молися, щоб не отримати патроном таку гримзу, як я.

2

Зупинившись перед столом Анки з приймальні, новачок міркував, чи варто зважуватися на ризик зробити зі себе ідіота. Гра йшла за чималу ставку — в разі перемоги він отримав би ярлик добре підготованого, себто ознайомленого з організаційною культурою в канцелярії. «Желязний і Мак-Вей». Ситуація аж благала сказати: «Добрідень, прошу талон на курву і кульку». Тоді розповідали б, як-то хлопець протелепатив тутешні звичаї і засвоїв їх, ще й на своєму стільці не сівши. Та, з іншого боку, якщо Хилка зволила собі жартувати з нього, він геть скомпрометувався б.

— Добрідень, я був тут учора, — озвався він, тихцем сподіваючись, що це все пояснить. Відмовився від драконячого входу.

Працівниця примружилася і зморщила ніс.

Лише тоді Кордіан здогадався: щоразу, розкриваючи рота, він поширює коридором запах щойно випаленої цигарки «Давідофф». Слід було пожувати дорогою якусь пахучу гумку, найкраще з розряду таких, що від них аж горлянка терпне. Але та схиблена жінка так замакітрила йому голову, що він про це й не подумав.

¹ Американський комедійно-драматичний серіал, відомий також під назвою «Форс-мажори».

² «Юристи Бостона» — американський телесеріал у жанрі юридичної драмеди.

— А, так, — відповіла Анка з приймальні без особливого інтересу, а потім замовкла.

Кордіан замислився, скільки таких, як він, прибуває сюди щотижня. Либонь, не менше десятка, а витримують один чи два з них. Усі решта вирішують, що не варто давати себе на поневірку і працювати від світання до смеркання.

Прокашлявся, вирішивши, що, мабуть, варто щось сказати, бо жінка мовчала, а її зацікавленість, і так незначна, дедалі зменшувалася.

— Я прийшов по талон, — змовницьки озвався він.

— Що таке? — спитала Анка з приймальні, кривлячись. — Йди до другої кімнати праворуч, тієї, що з табличкою НР. Там закінчиш усі формальності.

Кордіан кивнув і всміхнувся, хоча йому здавалося, що всю паперову трахомудію закінчив іще вчора. Рушив у вказаному напрямку, задоволений собою — таки не вискочив із текстом про курву і кульку, як Пилип з конопель. Вибрав серединний шлях — це, мабуть, і було способом вижити в такому місці.

Зупинився перед дверима вказаної кімнати і постукав.

Коли ніхто не відповів, пробігся очима по коридору і швидко виявив, що тут світло, наче в лікарні, — все кольору екрю¹, себто загалом безбарвно. Там і сям стояли горщики з якимсь бадиллям, жодної квітки він не помітив.

Додатково коридор був повний сонячного світла — куди не глянь, зір натрапляв на майже повністю засклені стіни, які ще збільшували відчуття сліпучої ясності.

Двері відчинили аж через кілька хвилин. Кордіан очікував, що по той бік міститься пристановище зла, де засідають люди, головне завдання яких — вигадувати завуальовані способи для викидання інших людей з роботи. У юридичній фірмі це було складним завданням, адже працівники за означенням орієнтувалися у трудовому законодавстві.

¹ *Écrú* — дослівно: колір невивіленої лляної тканини.

Кожен знав, що по-справжньому достатньо вдавати, наче не помічаєш звільнення, — доки його не вручено, воно не має правової сили. Новачок припускав, що в корпораціях таких, як «Железний і МакВей», подібні послуги віддано на аутсорсинг. Наймають зовнішню фірму — і крапка. Та, вочевидь, шефам подобалося мати безпосередній контроль і над цією сферою корпоративного життя.

— Орийський? — спитав чоловік у такому тісному костюмі, що аж ребра йому випирали. Щоби чоловіка позападались. Якби не те, що був ходячим криком моди, міг би з'явитися на фото з Аушвіцу-Біркенау, чудово вписуючись у натовп в'язнів.

— Оринський, — поправив його новачок.

— Заходь і сідай. У мене неповний день.

Кордіан вирішив, що давно пора опанувати себе. Та юристка могла його муштрувати, але цьому чолов'язі він такого не дозволить. Сів на кріслі перед письмовим столом, тоді закинув ногу на ногу. Сплівши долоні, очікувально глянув на співрозмовника.

Ейчар аж надто добре знав цей погляд, — він з'являвся в очах усіх зухів, яким здавалося, наче вони бога за бороду піймали. Нарешті закінчили навчання, почали аплікацію, весь світ був перед ними відкритий.

Може, це й було правдою... десять років тому, коли заняття господарським чи енергетичним правом або новими технологіями щось гарантувало. Тепер уже не залишилося жодної вільної ніші.

— Підпиши тут, тут і тут, — сказав він, підсовуючи новачкові кілька документів.

— О'кей, — відповів Кордіан, схилившись над першим аркушем.

Співрозмовник здійняв брови.

— Що ти робиш? — спитав він.

— Читаю.